

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

10/12/10

دانشگاه اصفهان

دانشکده ادبیات و علوم انسانی

گروه علوم اجتماعی

پایان نامه‌ی دکتری رشته‌ی جامعه‌شناسی گرایش مسائل اجتماعی

تبیین جامعه‌شناختی احساس امنیت در بین شهروندان تهرانی

استادان راهنما:

دکتر مهدی ادیبی

دکتر رسول ربانی

استاد مشاور:

دکتر وحید قاسمی

پژوهشگر:

بهرام بیات

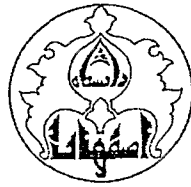
اردیبهشت ماه ۱۳۸۷

کتابخانه مرکزی
دانشگاه اصفهان

۱۵/۱۰/۸۷

۱۹۱۷۷

کلیه حقوق مادی مترتب بر نتایج مطالعات،
ابتکارات و نوآوری های ناشی از تحقیق
موضوع این پایان نامه متعلق به دانشگاه
اصفهان است.

دانشگاه اصفهان

دانشکده ادبیات و علوم انسانی

گروه علوم اجتماعی

پایان نامه ی دکتری رشته ی جامعه‌شناسی گرایش مسائل اجتماعی

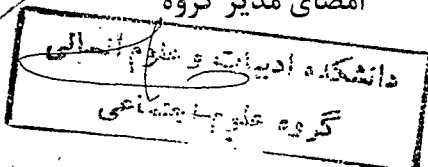
آقای بهرام بیات تحت عنوان

تبیین جامعه‌شناختی احساس امنیت در بین شهروندان تهرانی

در تاریخ ۸۷/۲/۱ توسط هیأت داوران زیر بررسی و با درجه کسب... به تصویب نهایی رسید.

امضا	۱- دکتر مهدی ادیبی با مرتبه ی علمی استادیار	۱- استاد/ استادان راهنمای پایان نامه
امضا	۲- دکتر رسول ربانی با مرتبه‌ی علمی دانشیار	
امضا	دکتر وحید قاسمی با مرتبه ی علمی استادیار	۲- استاد/ استادان مشاور پایان نامه
امضا	۱- دکتر نصرا... پورافکاری با مرتبه ی علمی دانشیار	۳- استاد/ استادان داور داخل گروه
امضا	۲- دکتر علی ربانی با مرتبه‌ی علمی استادیار	
امضا	۱- دکتر تقی آزاد ارمکی با مرتبه ی علمی استاد	۴- استاد/ استادان داور خارج از گروه
امضا	۲- دکتر مهری بهار با مرتبه‌ی علمی استادیار	

امضای مدیر گروه

« وَضَرَبَ اللَّهُ مَثَلًا قَرْيَةً كَانَتْ آمِنَةً مُطْمَئِنَّةً يَأْتِيهَا رِزْقُهَا رَغَدًا مِنْ كُلِّ مَكَانٍ فَكَفَرَتْ بِأَنْعَمِ اللَّهِ فَأَذَاقَهَا اللَّهُ لِبَاسَ الْجُوعِ وَالْخَوْفِ بِمَا كَانُوا يَصْنَعُونَ »

(سوره نحل، آیه ۱۱۲)

خداوند مثالی می‌آورد از سرزمینی (جامعه‌ای) که دارای امنیت اطمینان‌بخش بود به نحوی که نعمت، ثروت و رفاه از هر سویی به آن جامعه جاری بود و لکن آن جامعه به نعمت‌های خداوند کفر ورزیدند، در نتیجه خداوند لباس گرسنگی و بیم و هراس (احساس ناامنی) را به آنان پوشانید.

سپاس‌نامه :

منت خدای را عز و جل که طاعتش موجب قربت است و به شکر اندرش مزید نعمت. اینک به پاس الطاف خداوندی و راهنمایی‌های مشفقانه و بی‌دریغ اساتید محترم راهنما و مشاور گزارش تحقیق آماده ارائه گردید. بر خود فرض می‌دانم از زحمات شایسته و قابل ستایش آقای دکتر مهدی ادیبی، آقای دکتر رسول ربانی و آقای دکتر وحید قاسمی که با بذل توجه و سعه صدر ارشادات خود را در راستای هرچه غنی‌تر شدن پایان‌نامه از اینجانب دریغ نداشتند، تشکر داشته باشم.

همچنین لازم می‌دانم از کلیه اساتید و دانشجویان گروه علوم اجتماعی دانشگاه اصفهان که در کلیه دوران تحصیل بر اینجانب لطف و محبت بی‌دریغ روا داشته‌اند، قدردانی نمایم. همچنین جا دارد از آقایان محمد درزیان رستمی؛ غلامرضا عظیمی، حسین اکبری و خانم منیر فراهانی و کلیه پرسنل اداره کل مطالعات اجتماعی ناجا که در مراحل مختلف انجام تحقیق اینجانب را یاری نمودند، سپاسگذاری نمایم.

لاتوفیقی الا با... العلی العظیم

بهرام بیات

تقدیم به :

تمام شهیدان و الامقام هشت سال دوران

دفاع مقدس و جنگ تحمیلی

تقدیم به :

همسرفداکار و فرزندان عزیزم

چکیده:

تحقیق حاضر با هدف بررسی متغیرهای مؤثر بر احساس امنیت در شهر تهران صورت پذیرفته است. متغیرهای مطرح در این پژوهش شامل عوامل فردی و خانوادگی، میزان بروز جرایم، انتظار از پلیس، در معرض جرم واقع شدن، تأمین و رفاه اجتماعی، پرداخت رسانه‌ای، سرمایه اجتماعی و فضای شهری می‌باشند که رابطه هر یک از این متغیرهای نسبتاً کلان با اجزاء و عناصری چند، با متغیر وابسته تحقیق یعنی احساس ناامنی مورد بررسی و تجزیه و تحلیل قرار گرفته است.

برای چارچوب نظری تحقیق بنا به تناسب موضوع، نظریه‌های جامعه‌شناختی، مطالعات امنیتی و روانشناسی اجتماعی انتخاب و نظریات اندیشمندان این سه حوزه مورد بررسی و بهره‌برداری قرار گرفت و بر این مبنای تدوین مدل تحقیق سؤالات و فرضیات تحقیق از نظریه‌ها استخراج گردید.

روش تحقیق در این بررسی از نوع پیمایشی و اطلاعات به وسیله پرسشنامه جمع‌آوری گردید. جامعه آماری تحقیق شامل شهروندان بالای ۱۸ سال ساکن شهر تهران می‌باشد که بر اساس سرشماری سال ۱۳۸۵ تعداد ۵,۹۶۷,۵۲۶ نفر می‌باشند که تعداد ۷۷۸ نفر از آنان به روش نمونه‌گیری خوشه‌ای چندمرحله‌ای در ۵ منطقه تهران انتخاب و مورد مصاحبه قرار گرفتند. در این تحقیق برای پایایی از آزمون آلفای کرونباخ و برای روایی از تکنیک گروه‌های شناخته شده استفاده شد. برای آزمون روابط متغیرها از تحلیل‌های آماری t، آنالیز واریانس، رگرسیون چند متغیرو مدل معادلات ساختاری EQS استفاده شد که عمده‌ترین یافته‌ها به شرح زیر می‌باشد:

- ۱- میزان احساس ناامنی از حیث جنسیت، منطقه محل سکونت، تأهل، سن پاسخگویان متفاوت است.
- ۲- بین میزان احساس ناامنی و متغیرهای میزان بروز جرایم، انتظار از پلیس، پرداخت رسانه‌ای، هویت، اعتماد، تعلق محله‌ای و کالبد شهری رابطه معنی‌دار وجود دارد.

کلیدواژه‌ها: امنیت، احساس امنیت، پرداخت رسانه‌ای، سرمایه اجتماعی، فضای شهری، قربانی شدن

«فهرست مطالب»

صفحه

عنوان

فصل اول : کلیات

- ۱-۱- مقدمه..... ۱
- ۲-۱- بیان مساله..... ۳
- ۳-۱- اهمیت و ارزش تحقیق..... ۵
- ۴-۱- اهداف تحقیق..... ۶
- ۵-۱- تعریف مفاهیم..... ۷

فصل دوم : ادبیات تحقیق

- ۱-۲- مروری بر تحقیقات پیشین..... ۱۰
- ۱-۱-۲- تحقیقات داخل کشور..... ۱۰
- ۲-۱-۲- تحقیقات خارج از کشور..... ۱۴
- ۳-۱-۲- ارزیابی تحقیقات پیشین..... ۱۷
- ۲-۲- مفاهیم اساسی پژوهش..... ۱۷
- ۱-۲-۲- امنیت و احساس امنیت..... ۱۷
- ۲-۲-۲- تبارشناسی مفهوم امنیت..... ۲۱
- ۳-۲-۲- ویژگی‌های امنیت..... ۲۳
- ۴-۲-۲- سطوح امنیت..... ۲۴
- ۵-۲-۲- ابعاد امنیت..... ۲۷
- ۶-۲-۲- شاخص‌ها و مؤلفه‌های احساس امنیت..... ۳۱
- ۷-۲-۲- نظم، احساس امنیت و امنیت..... ۳۵
- ۸-۲-۲- سرمایه اجتماعی و احساس امنیت..... ۴۱
- ۱-۸-۲-۲- اعتماد و احساس امنیت..... ۴۳
- ۲-۸-۲-۲- مشارکت و احساس امنیت..... ۴۸
- ۳-۸-۲-۲- تشخیص و احساس امنیت..... ۵۳

.....	۹-۲-۲- رسانه‌های جمعی و احساس امنیت	۵۴
.....	۱۰-۲-۲- تأمین و رفاه اجتماعی و احساس امنیت	۶۱
.....	۱۱-۲-۲- فضای شهری و احساس امنیت	۶۵
.....	۳-۲- پایه‌های نظری و چارچوب تئوریک تحقیق	۷۲
.....	۱-۳-۲- رویکردهای مطالعات امنیتی	۷۲
.....	۱-۱-۳-۲- رویکرد سنتی	۷۲
.....	۲-۱-۳-۲- نظریه پردازان رویکرد سنتی	۷۵
.....	۱-۲-۱-۳-۲- افلاطون	۷۵
.....	۲-۲-۱-۳-۲- ارسطو	۷۶
.....	۳-۲-۱-۳-۲- هابز	۷۶
.....	۳-۱-۳-۲- رویکرد اجتماعی یا مدرن	۷۷
.....	۴-۱-۳-۲- نظریه پردازان رویکرد اجتماعی	۸۲
.....	۱-۴-۱-۳-۲- مولار	۸۳
.....	۲-۴-۱-۳-۲- ویور	۸۵
.....	۳-۴-۱-۳-۲- بوزان	۸۶
.....	۴-۴-۱-۳-۲- میتار	۸۷
.....	۲-۳-۲- نظریه‌های جامعه‌شناختی	۸۸
.....	۱-۲-۳-۲- دورکیم	۹۰
.....	۲-۲-۳-۲- ماکس وبر	۹۲
.....	۳-۲-۳-۲- پارسونز	۹۵
.....	۴-۲-۳-۲- هابرماس	۹۷
.....	۵-۲-۳-۲- گیدنز	۱۰۰
.....	۶-۲-۳-۲- پاتریک	۱۰۶
.....	۷-۲-۳-۲- بوردیو	۱۱۰
.....	۳-۳-۲- نظریه پردازان روانشناسی اجتماعی	۱۱۱
.....	۱-۳-۳-۲- هورنای	۱۱۲
.....	۲-۳-۳-۲- فروم	۱۱۶

۱۲۰.....	۲-۳-۳-۳- لینگ
۱۲۳.....	۲-۴- چارچوب نظری، مدل، سؤالات و فرضیه‌های تحقیق
۱۲۳.....	۲-۴-۱- بررسی و نقد دیدگاهها
۱۲۸.....	۲-۴-۲- فرآیند استخراج فرضیه‌ها از نظریه‌ها
۱۳۱.....	۲-۴-۳- سؤالات تحقیق
۱۳۱.....	۲-۴-۴- فرضیه‌های تحقیق
۱۳۴.....	۲-۴-۵- مدل تحقیق

فصل سوم : روش‌شناسی تحقیق

۱۳۶.....	۳-۱- روش تحقیق
۱۳۶.....	۳-۲- روش گردآوری اطلاعات
۱۳۶.....	۳-۳- جامعه آماری
۱۳۶.....	۳-۴- حجم نمونه
۱۳۷.....	۳-۵- روش نمونه‌گیری
۱۳۸.....	۳-۶- متغیرهای تحقیق
۱۳۸.....	۳-۶-۱- متغیر وابسته
۱۳۹.....	۳-۶-۲- متغیر مستقل
۱۴۴.....	۳-۶-۳- سطح سنجش متغیرها
۱۴۴.....	۳-۷- نحوه سنجش متغیرها و سازه‌ها
۱۴۵.....	۳-۸- معرفی ساختار و نقش و مقیاس صفحات مورد مطالعه
۱۴۵.....	۳-۹- پایایی و روایی ابزار اندازه‌گیری
۱۴۷.....	۳-۱۰- مطالعه مقدماتی و تدوین نهایی پرسشنامه
۱۴۷.....	۳-۱۱- قلمرو مکانی تحقیق
۱۴۷.....	۳-۱۲- قلمرو زمانی تحقیق
۱۴۷.....	۳-۱۳- واحد تحلیل
۱۴۷.....	۳-۱۴- واحد مطالعه

فصل چهارم : یافته‌های تحقیق

۱۴۸.....	۴-۱-توصیف یافته‌ها.....
۱۴۸.....	۴-۱-۱-ویژگی‌های فردی- خانوادگی.....
۱۵۰.....	۴-۱-۲-ویژگی‌های اقتصادی.....
۱۵۳.....	۴-۱-۳-ویژگی‌های فضایی (شهری).....
۱۵۵.....	۴-۱-۴-ویژگی‌های جرم.....
۱۵۷.....	۴-۱-۵-تأمین و رفاه اجتماعی.....
۱۵۹.....	۴-۱-۶-سرمایه اجتماعی.....
۱۶۰.....	۴-۱-۷-پرداخت رسانه‌ای.....
۱۶۲.....	۴-۱-۸-احساس امنیت.....
۱۶۸.....	۴-۲-روابط بین متغیرها.....
۱۶۸.....	۴-۲-۱-نتایج مربوط به آزمون t با مولفه‌های مستقل.....
۱۷۱.....	۴-۲-۲-آنالیز واریانس یکطرفه داده‌ها.....
۱۷۴.....	۴-۲-۳-ماتریس همبستگی بین داده‌ها.....
۱۸۵.....	۴-۳-تحلیل رگرسیونی (تحلیل چند متغیره).....
۱۹۱.....	۴-۴-مدل معادلات ساختاری EQS.....

فصل پنجم : نتیجه‌گیری و پیشنهاد

۱۹۸.....	۵-۱-جمع‌بندی.....
۲۰۳.....	۵-۲-نتیجه‌گیری و تجزیه و تحلیل.....
۲۰۴.....	۵-۲-۱-نتیجه‌گیری و تجزیه و تحلیل یافته‌های توصیفی.....
۲۰۸.....	۵-۲-۲-نتیجه‌گیری و تجزیه و تحلیل یافته‌های استنباطی.....
۲۲۱.....	۵-۳-پیشنهادات.....
۲۲۷.....	۵-۴-انتقادات.....
۲۲۸.....	پیوست‌ها.....
۲۳۴.....	منابع و ماخذ.....

« فهرست جدول ها »

صفحه	عنوان
۲۶.....	جدول شماره ۱-۲- سطوح امنیت
۲۷.....	جدول شماره ۲-۲- سطوح امنیت
۴۹.....	جدول شماره ۳-۲- نردبان مشارکت
۵۲.....	جدول شماره ۴-۲- مبادله
۸۳.....	جدول شماره ۵-۲- ابعاد امنیت از نظر مولار
۱۳۵.....	جدول شماره ۶-۲- ارتباط بین فرضیه‌ها، متغیرها، مفاهیم و سوالات
۱۳۸.....	جدول شماره ۱-۳- مراحل نمونه‌گیری ترکیبی
۱۳۸.....	جدول شماره ۲-۳- گویه‌های احساس ناامنی
۱۳۹.....	جدول شماره ۳-۳- گویه‌های متغیر بروز جرایم
۱۴۰.....	جدول شماره ۴-۳- گویه‌های متغیر سطح تامین اجتماعی
۱۴۱.....	جدول شماره ۵-۳- گویه‌های متغیر عملکرد پلیس
۱۴۱.....	جدول شماره ۶-۳- گویه‌های متغیر پرداخت رسانه‌ای
۱۴۱.....	جدول شماره ۷-۳- گویه‌های متغیر منبع کسب اخبار
۱۴۲.....	جدول شماره ۸-۳- گویه‌های متغیر احساس تشخص
۱۴۲.....	جدول شماره ۹-۳- گویه‌های متغیر مشارکت
۱۴۸.....	جدول شماره ۱-۴- سیمای پاسخگویان
۱۵۰.....	جدول شماره ۲-۴- نوع منزل مسکونی
۱۵۰.....	جدول شماره ۳-۴- میزان هزینه
۱۵۱.....	جدول شماره ۴-۴- میزان درآمد
۱۵۱.....	جدول شماره ۵-۴- طبقه اقتصادی - اجتماعی
۱۵۲.....	جدول شماره ۶-۴- احساس طبقه
۱۵۳.....	جدول شماره ۷-۴- سکونت
۱۵۳.....	جدول شماره ۸-۴- تعلق محله‌ای

جدول شماره ۴-۹- کالبد شهری	۱۶۷
جدول شماره ۴-۱۰- میزان بروز جرایم	۱۵۵
جدول شماره ۴-۱۱- در معرض جرم بودن	۱۵۵
جدول شماره ۴-۱۲- نوع جرایم حادث شده برای قربانیان	۱۵۶
جدول شماره ۴-۱۳- انتظار از پلیس	۱۵۶
جدول شماره ۴-۱۴- بیمه بودن	۱۵۷
جدول شماره ۴-۱۵- میزان رضایت بیمه	۱۵۷
جدول شماره ۴-۱۶- سطح تامین اجتماعی	۱۵۸
جدول شماره ۴-۱۷- امید به آینده	۱۵۸
جدول شماره ۴-۱۸- اعتماد	۱۵۹
جدول شماره ۴-۱۹- تشخیص	۱۵۹
جدول شماره ۴-۲۰- مشارکت	۱۶۰
جدول شماره ۴-۲۱- تاثیر از اخبار و حوادث	۱۶۰
جدول شماره ۴-۲۲- احساس قربانی شدن	۱۶۱
جدول شماره ۴-۲۳- منبع کسب اخبار حوادث و جنایات	۱۶۲
جدول شماره ۴-۲۴- احساس امنیت	۱۶۲
جدول شماره ۴-۲۵- ناامنی عمومی	۱۶۳
جدول شماره ۴-۲۶- ناامنی جانی- مالی	۱۶۳
جدول شماره ۴-۲۷- میزان احساس ناامنی	۱۶۴
جدول شماره ۴-۲۸- میانگین احساس ناامنی در شهر تهران در سالهای مختلف	۱۶۵
جدول شماره ۴-۲۹- رابطه بین جنسیت و احساس ناامنی	۱۶۸
جدول شماره ۴-۳۰- رابطه بین اشتغال و احساس ناامنی	۱۶۹
جدول شماره ۴-۳۱- رابطه بین نحوه زندگی و احساس ناامنی	۱۶۹
جدول شماره ۴-۳۲- رابطه بین در معرض جرم واقع شدن و احساس ناامنی	۱۷۰
جدول شماره ۴-۳۳- رابطه بین دارا بودن بیمه و احساس ناامنی	۱۷۰
جدول شماره ۴-۳۴- آنالیز واریانس یک طرفه بین وضعیت تاهل و احساس ناامنی	۱۷۱
جدول شماره ۴-۳۵- آنالیز واریانس یک طرفه بین رضایت از بیمه و احساس ناامنی	۱۷۱

- جدول شماره ۴-۳۶- آنالیز واریانس یک طرفه بین امید به آینده و احساس ناامنی ۱۷۲
- جدول شماره ۴-۳۷- آنالیز واریانس یک طرفه بین منطقه سکونت و احساس ناامنی ۱۷۳
- جدول شماره ۴-۳۸- آنالیز واریانس یک طرفه بین احساس تعلق طبقه‌ای و احساس ناامنی ۱۷۳
- جدول شماره ۴-۳۹- آنالیز واریانس یک طرفه طبقه اقتصادی-اجتماعی و احساس ناامنی ۱۷۴
- جدول شماره ۴-۴۰- ماتریس همبستگی بین سن و احساس ناامنی ۱۷۴
- جدول شماره ۴-۴۱- ماتریس همبستگی بین تحصیلات و احساس ناامنی ۱۷۵
- جدول شماره ۴-۴۲- ماتریس همبستگی بین بروز جرایم و احساس ناامنی ۱۷۵
- جدول شماره ۴-۴۳- ماتریس همبستگی بین اجزای متغیر مستقل و وابسته ۱۷۶
- جدول شماره ۴-۴۴- ماتریس همبستگی بین انتظار از پلیس و احساس ناامنی ۱۷۷
- جدول شماره ۴-۴۵- ماتریس همبستگی بین پرداخت رسانه‌ای و احساس ناامنی ۱۷۸
- جدول شماره ۴-۴۶- منبع کسب اخبار و جنایات ۱۷۹
- جدول شماره ۴-۴۷- آزمون فریدمن ۱۸۰
- جدول شماره ۴-۴۸- ماتریس همبستگی بین احساس تشخیص و احساس ناامنی ۱۸۰
- جدول شماره ۴-۴۹- ماتریس همبستگی بین اعتماد و احساس ناامنی ۱۸۱
- جدول شماره ۴-۵۰- ماتریس همبستگی بین مشارکت و احساس ناامنی ۱۸۲
- جدول شماره ۴-۵۱- ماتریس همبستگی بین تعلق محله‌ای و احساس ناامنی ۱۸۳
- جدول شماره ۴-۵۲- ماتریس همبستگی بین سطح تامین اجتماعی و احساس ناامنی ۱۸۴
- جدول شماره ۴-۵۳- ماتریس همبستگی بین مدت سکونت و احساس ناامنی ۱۸۴
- جدول شماره ۴-۵۴- ماتریس همبستگی بین کالبد شهری و احساس ناامنی ۱۸۵
- جدول شماره ۴-۵۵- ضرایب رگرسیون احساس ناامنی روی ابعاد مختلف متغیر مستقل ۱۸۶
- جدول شماره ۵-۱- جرایم وقوع یافته در سال ۸۵ در شهر تهران ۲۰۶
- جدول شماره ۵-۲- جمع‌بندی نتایج آزمون t ۲۰۹
- جدول شماره ۵-۳- جمع‌بندی نتایج آنالیز واریانس ۲۰۹
- جدول شماره ۵-۴- جمع‌بندی نتایج ماتریس همبستگی ۲۱۰
- جدول شماره ۵-۵- جمع‌بندی نتایج مدل رگرسیونی ۲۱۱
- جدول شماره ۵-۶- جمع‌بندی نتایج مدل EQS ۲۱۱

« فهرست شکل ها »

عنوان	صفحه
شکل شماره ۱-۲- حوزه سنجش احساس امنیت	۳۰
شکل شماره ۲-۲- نگرش به امنیت	۳۱
شکل شماره ۳-۲- نظم و امنیت	۳۵
شکل شماره ۴-۲- نظم، ناهنجاری و احساس امنیت	۳۷
شکل شماره ۵-۲- مبادله	۴۰
شکل شماره ۶-۲- تامین ورفاه اجتماعی	۶۴
شکل شماره ۷-۲- ساختار غیراجتماعی امنیت	۷۵
شکل شماره ۸-۲- تبیین نظم و احساس امنیت از نظر هابز	۷۷
شکل شماره ۹-۲- ساختار اجتماعی امنیت داخلی	۸۲
شکل شماره ۱۰-۲- خودکشی	۹۱
شکل شماره ۱۱-۲- انواع خودکشی	۹۲
شکل شماره ۱۲-۲- تبیین مدل احساس امنیت بر احساس نظریات وبر	۹۴
شکل شماره ۱۳-۲- مدل نظری احساس امنیت پارسونز	۹۷
شکل شماره ۱۴-۲- علایق و کنش ارتباطی	۹۹
شکل شماره ۱۵-۲- سؤالات وجودی گیدنز	۱۰۴
شکل شماره ۱۶-۲- مدل نظری هورنای برای احساس امنیت	۱۱۶
شکل شماره ۱۷-۲- مدل نظری فروم برای احساس امنیت	۱۲۰
شکل شماره ۱۸-۲- مدل نظری لینگ برای احساس امنیت	۱۲۲
شکل شماره ۱-۴- جنس	۱۴۹
شکل شماره ۲-۴- سن	۱۴۹
شکل شماره ۳-۴- تاهل	۱۴۹
شکل شماره ۴-۴- اشتغال	۱۴۹
شکل شماره ۵-۴- تحصیلات	۱۴۹
شکل شماره ۶-۴- نوع منزل مسکونی	۱۵۰
شکل شماره ۷-۴- میزان هزینه	۱۵۰

شکل شماره ۴-۸- میزان درآمد	۱۵۱
شکل شماره ۴-۹- طبقه اقتصادی- اجتماعی	۱۵۱
شکل شماره ۴-۱۰- احساس طبقه	۱۵۲
شکل شماره ۴-۱۱- سکونت	۱۵۳
شکل شماره ۴-۱۲- تعلق محله‌ای	۱۵۳
شکل شماره ۴-۱۳- کالبد شهری	۱۵۴
شکل شماره ۴-۱۴- میزان بروز جرایم	۱۵۵
شکل شماره ۴-۱۵- در معرض جرم بودن	۱۵۵
شکل شماره ۴-۱۶- انتظار از پلیس	۱۵۶
شکل شماره ۴-۱۷- بیمه بودن	۱۵۷
شکل شماره ۴-۱۸- میزان رضایت بیمه	۱۵۷
شکل شماره ۴-۱۹- سطح تامین اجتماعی	۱۵۸
شکل شماره ۴-۲۰- امید به آینده	۱۵۸
شکل شماره ۴-۲۱- اعتماد	۱۵۹
شکل شماره ۴-۲۲- تشخیص	۱۵۹
شکل شماره ۴-۲۳- مشارکت	۱۶۰
شکل شماره ۴-۲۴- تاثیر از اخبار و حوادث	۱۶۰
شکل شماره ۴-۲۵- ترس از قربانی شدن	۱۶۱
شکل شماره ۴-۲۶- احساس ناامنی	۱۶۲
شکل شماره ۴-۲۷- ناامنی عمومی	۱۶۳
شکل شماره ۴-۲۸- ناامنی جانی- مالی	۱۶۳
شکل شماره ۴-۲۹- مقایسه میانگین‌های احساس ناامنی در شهر تهران در سالهای مختلف	۱۶۵
شکل شماره ۴-۳۰- پراکنش میزان احساس ناامنی کل در مناطق پنج‌گانه شهر تهران	۱۶۶
شکل شماره ۴-۳۱- پراکنش میزان احساس ناامنی جانی- مالی مناطق پنج‌گانه شهر تهران	۱۶۶
شکل شماره ۴-۳۲- پراکنش میزان احساس ناامنی عمومی در مناطق پنج‌گانه شهر تهران	۱۶۷
شکل شماره ۴-۳۳- پراکنش همبستگی بین میزان بروز جرایم و احساس ناامنی	۱۷۶
شکل شماره ۴-۳۴- پراکنش همبستگی بین عملکرد پلیس و احساس ناامنی	۱۷۸

- شکل شماره ۴-۳۵- پراکنش همبستگی بین اخبار جنایات و احساس ناامنی ۱۷۹
- شکل شماره ۴-۳۶- پراکنش همبستگی بین احساس تشخیص و احساس ناامنی ۱۸۱
- شکل شماره ۴-۳۷- پراکنش همبستگی بین اعتماد و احساس ناامنی ۱۸۲
- شکل شماره ۴-۳۸- پراکنش همبستگی بین تعلق محله‌ای و احساس ناامنی ۱۸۳
- شکل شماره ۴-۳۹- روابط رگرسیونی بین متغیرهای مستقل و احساس ناامنی ۱۸۹
- شکل شماره ۴-۴۰- روابط رگرسیونی بین متغیرهای مستقل و احساس ناامنی ۱۹۰
- شکل شماره ۴-۴۱- بروز جرایم، سرمایه اجتماعی و ... و احساس ناامنی ۱۹۲
- شکل شماره ۴-۴۲- قربانی شدن، بروز جرایم و ... و احساس ناامنی ۱۹۳
- شکل شماره ۴-۴۳- بروز جرایم، پرداخت رسانه‌ای و ... و احساس ناامنی ۱۹۴
- شکل شماره ۴-۴۴- سرمایه اجتماعی، پرداخت رسانه‌ای و ... و احساس ناامنی ۱۹۵

فصل اول : کلیات تحقیق

۱-۱- مقدمه :

امنیت و احساس آن از مباحث پیچیده‌ای است که علیرغم وجود قدمت تاریخی به بلندای حیات آدمی، آن چنانکه باید و شاید به صورت مشخص و روشن مورد کنکاش و بررسی زیادی قرار نگرفته است ولی با این حال شاخص‌های این دو مفهوم همواره در نظریه‌ها و دیدگاه‌های قدیم و جدید مورد توجه بوده است و علت آن هم این امر است که دغدغه امنیت همواره برای گروه‌های انسانی وجود داشته است ولی واقعیت این است که به تناسب تغییرات و تحولات اجتماعی سیر تحول تاریخ ملت‌ها ابعاد و زوایای مفهوم امنیت از پیچیدگی رو به تزایدی برخوردار می‌شود.

امروزه نقش و اهمیت امنیت در بسترسازی توسعه جوامع انسانی، فرآهم آوردن فضای فکری و اندیشه‌ای مدیریت زندگی اجتماعی، تنظیم و مدیریت و روابط اجتماعی و بالاخره زمینه‌سازی برای سعادت دنیوی و اخروی بشر در گرو امنیت و احساس وجود آن برای افراد در جامعه می‌باشد. از این رو وجود امنیت و احساس آن از سوی مردم در طول تاریخ رشد و توسعه پایدار جوامع انسانی را رقم زده است و بر همین مبنا حوزه‌های مطالعات امنیتی ابعاد و زوایای متعددی را پوشش می‌دهد.

از آنجائیکه انسانها در جهان زیست اجتماعی بر مبنای ساختارهای شکل‌دهنده فکری و عملی تصمیم گرفته و بر این مبنا به عمل می‌پردازند، بنابراین فرآیند درک و احساس وجود امنیت و قضاوت بر آن اساس به عنوان زیربنای اساسی در الگوهای فکری و عملی ملت‌ها در زندگی اجتماعی محسوب می‌شود، از این رو برخی متفکران علوم اجتماعی احساس امنیت را از خود امنیت مهمتر ارزیابی کرده‌اند.

امنیت جزء نیازهای اساسی انسان و فصل مشترک همه مشکلات انسان از بیماری روانی گرفته تا خودکشی، اعتیاد و بزهکاری است. مبحث امنیت از نظر روان‌شناسی به خصوص در بهداشت روانی و در آسیب‌شناسی روانی اهمیت بسیار دارد. آرامش، رشد، شکوفایی انسان، بروز همه استعدادها و خلاقیت‌ها و نیل به همه کمالات انسان در سایه امنیت به دست می‌آید. دانشمندان علوم سیاسی از زوایای دیگری به امنیت نگاه می‌کنند: «لورنس مارتین» امنیت را تضمین رفاه مادی می‌داند، «جان مورس» آن را رهایی از تهدیدات زیان‌بخش می‌داند، «والتر تریمن» از نظریه پردازان مسائل سیاسی اجتماعی معتقد است: هر ملتی تا جایی دارای امنیت است که در صورت عدم توسل به جنگ مجبور به رها کردن ارزشهای خود نباشد و چنانچه در معرض چالش قرار بگیرد بتواند با پیروزی آنها را حفظ کند.

صاحب‌نظر دیگر علوم سیاسی «آرنولد ولفرز» معتقد است که امنیت در معنای عینی آن یعنی فقدان تهدید نسبت به ارزشهای کسب شده و در معنای ذهنی آن یعنی فقدان هراس از این که ارزشهای مزبور مورد حمله قرار گیرد. (رضایی و دلاور، ۱۳۸۵: ۲)

خلاقیت و استعدادهای انسان در پرتو امنیت شکوفا می‌شود و نیل به کمالات انسانی برای او میسر می‌گردد. برای مساله امنیت و این که چه بکنیم تا انسان یا انسانها دارای امنیت روانی باشند باید به دو عامل «فردی» و «اجتماعی-حکومتی» توجه کرد. در زمینه عوامل فردی باید توجه داشت که اگر انسان مقهور تکانه‌های نفسانی خود شود: اگر خشم و شهوت، حرص و طمع بر او حکومت کند، هرگز به امنیت و آرامش دست نمی‌یابد. و همچنین امنیت فردی محصول و برآیند امنیت در مال و جان و فکر و عاطفه آنها است و طبعاً هر چه توانایی و انسجام شخصیتی فرد در این چهار بعد بیشتر باشد از آسایش و امنیت بیشتری برخوردار خواهد بود. (خوش‌فر، ۱۳۸۰: ۱۵۱)

در زمینه عوامل اجتماعی نیز باید گفت که یک دولت با ثبات و مشروع و مقتدر بهترین منبع ایجاد امنیت است و اگر خود دچار مشکلاتی باشد امنیت افرادش را دچار مخاطره می‌سازد. ناامنی همچون زهر کشنده‌ای است که باعث فلج شدن بسیاری از اجزاء جامعه از جمله اقتصاد، سیاست، فرهنگ، معرفت و ... می‌شود و از سویی مشکلات ساختاری و غیرساختاری بسیاری موجب ناامنی هستند. امنیت مجموعه شرایط و وضعیتی است که موجب ثبات و آرامش خاطر در جامعه می‌گردد و ترس و خوف از نظر عامه مردم رخت بر می‌بندد و شرایط رسیدگی به امور زندگی یا کیفیت بهتری را ایجاد می‌کند. (رضایی و دلاور، ۱۳۸۵: ۳)

احساس امنیت به عنوان زمینه و بستر قضاوت و عملی شهروندان از زوایای مختلف قابل بررسی است. در واقع احساس امنیت را می‌توان در سطح فردی و در حوزه روانشناسی و در سطح جمعی در حوزه جامعه‌شناسی مورد تعمق قرار داد.

احساس امنیت پدیده‌ای روانشناختی و دارای ابعاد گوناگون می‌باشد. این احساس ناشی از تجربه‌های عینی و اکتسابی افراد از شرایط و اوضاع پیرامونی است، لذا افراد به صورت‌های گوناگون آن را تجربه می‌کنند. باید توجه داشت آنچه مدنظر است احساس امنیت در معنای واقعی آن است و لازم است بین این مسأله و مسأله ناامنی مرضی که جنبه کاملاً شخصی دارد تفکیک قائل شد.

از دیدگاه جامعه‌شناسی، احساس امنیت در واقع یک تولید اجتماعی است. با این دید طبیعتاً همه ارکان جامعه از جمله مردم، حاکمیت، پلیس و ... در تولید و ارتقاء سطح آن نقش کلیدی و لاینفک دارند. بحث پلیس پاسخگو و مسئول، تا حد زیادی بر این مسأله تاکید دارد. برخی از مکاتب روانشناسی و جامعه‌شناسی، احساس امنیت را از راه عکس آن یعنی احساس ناامنی تعریف کرده‌اند. احساس ناامنی دارای حیطه‌های مختلفی است و بر حسب شرایط اجتماعی فرد به گونه‌های متفاوت نظیر ناامنی شغلی، جانی، قضایی و اقتصادی ظهور می‌کند. (همان : ۵)

احساس امنیت را با شاخص‌های مختلفی می‌توان مورد سنجش و تحلیل قرار داد و از آنجائیکه احساس امنیت به عنوان امنیت ذهنی با امنیت عینی قابل تطابق مطلق نیست لذا در سنجش احساس امنیت شاخص‌های متعددی را بایستی مورد توجه قرار داد. بر این اساس در تحقیق حاضر در فصل دوم ابتدا مروری بر تحقیقات صورت گرفته در داخل از کشور در خصوص موضوع تحقیق صورت گرفته و سپس واکاوی مفهومی امنیت و احساس امنیت و متغیرهای مستقل مورد توجه قرار گرفته است در مرحله بعدی دیدگاهها و نظریه‌های جامعه‌شناختی، مطالعات امنیتی و روانشناسی اجتماعی مرتبط با موضوع آورده شده و با نقد و ارزیابی دیدگاهها چارچوب نظری و فرضیه‌ها و سؤالات تحقیق استخراج و مدل تحقیق تدوین گردیده است. در فصل سوم روش‌شناسی تحقیق متناسب با موضوع مورد توجه قرار گرفته و در فصل چهارم یافته‌های تحقیق در قالب سیمای پاسخگویان، یافته‌های توصیفی و یافته‌های استنباطی بیان شده است. در فصل چهارم پس از جمع‌بندی از فرآیند تحقیق، نتیجه‌گیری مبتنی بر متغیرهای مستقل تحقیق و رابطه آنها با متغیر وابسته تحلیل شده است و نهایتاً بر اساس یافته‌های تحقیق پیشنهادات و انتقادات آمده است.

۱-۲- بیان مسأله :

شاید تا چند دهه اخیر متفکران اجتماعی بین امنیت و احساس آن چندان تفاوتی قایل نبودند ولی به واسطه تغییر و تحولاتی که پس از جنگ جهانی دوم بر جوامع حاکم گردید مشخص شد که بعد ذهنی امنیت (احساس امنیت)